

в силу відсутності життєвого досвіду і певною мірою залежного становища вони не завжди самостійно можуть захистити свої права і законні інтереси; по-третє, благополуччя та нормальний розвиток дітей визначають майбутнє будь-якої країни. Дитячий омбудсмен покликаний домагатися не тільки додержання законодавчо закріплених прав дітей, але й розширення і більш повного дотримання батьками своїх обов'язків перед дітьми [1, с. 203].

На завершення слід зауважити, що необхідно вкрай обережно підходити до використання зарубіжного досвіду, тому що і теорія і практика соціальної і соціально-педагогічної діяльності у будь-якій країні обумовлюється культурно-історичними традиціями, соціально-економічними і політичними умовами.

Список використаних джерел:

1. Основы социальной работы: Учебник // Отв. ред. П. Д. Павленок. – М., 1997. – С. 316.
2. Соціально-правові основи діяльності психологічної служби в системі освіти: Навчально-методичний посібник. І. В. Козубовська, В. В. Сагарда, О. В. Дорогіна та ін. / За ред. І. В. Козубовської, В. В. Сагарди. – Ужгород, 2000. – С. 188.
3. Энциклопедия социальной работы. В 3 т. Т.3.: Пер. с англ. – М., 1994. – С. 42

Анастасія Мудрик

Науковий керівник: доц. Горбатюк Н. М.

ПРОБЛЕМНО-РОЗВИВАЮЧЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Навчання – це послідовний, цілеспрямований і системний процес, який підпорядкований певній системі принципів, дотримання яких забезпечує його ефективність. Саме ж навчання базується на об'єктивній закономірності пізнавальної діяльності учнів на уроках хімії.

Процес навчання в своєму історичному розвитку пройшов ряд етапів, при цьому рівень цілісності ставав вище і в даний час високому її рівню відповідає процес проблемно-розвиваючого навчання. Теорія проблемно-розвиваючого навчання представлена в працях Ю. Бабанського, Т. Кудрявцева, І. Лернера та ін.

Сутність проблемно-розвиваючого навчання як засобу розвитку пізнавального інтересу на уроках хімії полягає у створенні перед учнями проблемних ситуацій у процесі спільної діяльності вчителя і учнів. Таке навчання може здійснюватись за загальною схемою: учитель створює проблемну ситуацію, учні аналізують її, усвідомлюючи невідоме для себе, і шукають способи розв'язання проблеми.

Так, В. Оконь під проблемним навчанням розуміє «сукупність таких

дій, як організація проблемних ситуацій, формулювання проблем (поступово до цього долучаються самі учні), надання учням необхідної допомоги у розв'язанні проблем, перевірка цих розв'язків і, нарешті, керівництво процесом систематизації і закріплення набутих знань» [7, с. 68].

С. Рубінштейн, вказував, характеризуючи психологічну природу розумового процесу: «Мислити людина починає, коли в неї виникає потреба щось зрозуміти. Мислення зазвичай починається з проблеми чи запитання, з подиву чи нерозуміння, з протиріччя» [6, с. 16].

І. Лернер і М. Скаткін вбачають його своєрідність «в тому, що учні систематично включаються вчителем у процес пошуку доказового рішення нових для них проблем, завдяки чому вони навчаються самостійно здобувати знання, застосовувати раніше засвоєні і опановують досвід творчої діяльності» [1, с. 174]. Найбільш цінним в наведеному визначенні є вказівка на ефект проблемно-розвиваючого навчання. Однак його автори акцентують свою увагу на моменті «включення» учня в процес вирішення проблеми, тобто на активізації його пізнавальної діяльності, до чого проблемне навчання, звичайно, не зводиться.

А ось досить просторове визначення проблемного навчання, яке дає М. Махмутов: «Проблемне навчання – це тип розвиваючого навчання, в якому поєднуються систематична самостійна пошукова діяльність учнів із засвоєнням ними готових висновків науки, а система методів побудована із урахуванням мети й принципу проблемності» [6, с. 257].

Не зайве зазначити, що вперше систему методів проблемно-розвивального навчання схарактеризував М. Махмутов [5], який до системи методів проблемно-розвивального навчання відносив такі «загальні» способи навчання: 1. Монологічний (метод монологічного викладу); 2. Показовий (метод показового і розмірковувального викладу); 3. Діалогічний (метод діалогічного викладу); 4. Евристичний (метод евристичної бесіди); 5. Дослідницький (метод дослідницьких завдань); 6. Алгоритмічний (метод алгоритмічного припису); 7. Програмований (метод програмованих завдань). Таким чином, аналіз наведених методів проблемно-розвивального навчання свідчить, що вони відрізняються один від одного як за характером навчально-пізнавальної діяльності, яку здійснює учень, так і за характером діяльності вчителя.

При традиційному навчанні вчитель повідомляє готові знання учню, учень сприймає повідомлення, осмислює його, запам'ятовує. При проблемно-розвиваючому навчанні вчитель повідомляє знання не в готовому вигляді, а ставить перед учнем завдання, зацікавлює його, спонукає у нього бажання знайти способи для її вирішення. У пошуках цих способів та шляхів учень набуває нові знання. Проблема ситуація є ключовим поняттям проблемно-розвиваючого навчання. Вона виникає тоді, коли для осмислення чого-небудь або вчинення якихось дій людині не вистачає накопичених знань або відомих способів дії. Не всяка навчальна задача є проблемою. Проблема – це завдання, що не має стандартного рішення.

Проблемне питання – наступне базове поняття теорії проблемно-

розвиваючого навчання. Характеристикою об'єкта мислення, як і проблемною задачею є проблемне питання. Але між ними є і відмінність. Структуру проблемної задачі утворюють три компоненти: дані (умови), вимоги і шукане (невідоме). Питання ж, з одного боку, може входити в структуру проблемного завдання і виконувати функцію її вимоги, з іншого – виступати як відносно самостійна форма думки, як окреме проблематизоване висловлювання, що вимагає відповіді [4, с. 26].

Проблемні завдання та проблемні питання породжують у свідомості учнів проблемні ситуації. Це також одне з основних понять обговорюваної теорії. Іноді проблемна ситуація розглядається як пізнавальне ускладнення суб'єкта, подолати яке можна лише шляхом пошуку нових знань. Дійсно, в проблемній ситуації людина стикається з ускладненнями і необхідністю пошуку способів їх подолання. Але факт ускладнень – тільки зовнішній вираз проблемної ситуації; залишається незрозумілим те, яка психічна реальність стоїть за цим ускладненням.

Т. Кудрявцевим запропоновано розуміння проблемної ситуації як складного психічного стану, який зачіпає як пізнавальну, так і мотиваційно-емоційну сферу особистості. Проблемна ситуація відображає суб'єктивну невизначеність цілей, умов, засобів (або способів) діяльності та проявляється в пізнавальній скруті людини. Нами виділено два загальні типи проблемних ситуацій – первинні та вторинні [2, с. 45].

Повною мірою переваги проблемно-розвиваючого навчання як засобу розвитку пізнавального інтересу на уроках хімії виявляються тільки в тому випадку, якщо учні дійсно самостійно шукають шляхи вирішення; якщо вони мислять самі; якщо за ними визнається право не тільки на оригінальні ідеї, а й на погрішності; якщо всі учні будуть намагатися думати, і якщо не всі труднощі на їхньому шляху будуть ліквідовані. Всіх учнів, особливо слабо встигаючих, для розвитку творчого мислення, необхідно регулярно ставити перед важкими розумовими завданнями [3, с. 111].

Отже, проблемно-розвиваюче навчання – це навчально-пізнавальна діяльність учнів по засвоєнню знань і способів діяльності шляхом сприйняття в умовах проблемної ситуації пояснень вчителя, самостійного (або з допомогою вчителя) аналізу проблемних ситуацій, оволодіння досвідом творчої діяльності, формулювання проблем і їх вирішення за допомогою висування гіпотез, пропозицій, їх обґрунтування і докази, а також шляхом перевірки правильності рішення.

Список використаних джерел:

1. Данилов М. А. Дидактика средней школы : Некоторые проблемы современной дидактики : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / М. А. Данилов. – М. : Просвещение, 1975. – 301 с.
2. Ільницька І. А. Проблемні ситуації / І. А. Ільницька. – М. : Просвещение, 1985. – 356 с.
3. Кириллова Г. Д. Теория и практика урока в условиях развивающего

- обучения / Г. Д. Кириллова. – М. : Просвещение, 1980. – 159 с.
4. Кудрявцев Т. В. Проблемне навчання – поняття і зміст / Т. В. Кудрявцев // Вісник вищої школи. – 1984. – № 4. – С. 24–32.
 5. Лузан П. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі : [навчальний посібник] / Лузан П. – К. : Аграрна освіта, 2003. – 224 с.
 6. Махмутов М. И. Теория и практика проблемного обучения / М. И. Махмутов. – Казань : ТБК, 1972. – 365 с.
 7. Оконь В. Основы проблемного обучения / В. Оконь. – М. : Просвещение, 1968. – 204 с.

Олена Нактініс, Маргарита Хребтієвська
Науковий керівник: ст. викл. Паршукова Л. М.

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ПРИЙОМІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

На сьогоднішній день центром уваги є учень як особистість. Тому завданням сучасного вчителя є правильно вибрати форми та художні засоби організації навчальної діяльності учня на уроках. Необхідно підготувати мислення учнів до сприйняття ними сучасних інформаційних технологій. Ці інформаційні технології володіють рядом прийомів і методів, що дозволяють аналізувати і моделювати навколишній світ.

У зв'язку з цим, першочерговими завданнями шкільної освіти є: методологічна переорієнтація на особистість учня, оновлення змісту, впровадження сучасних технологій навчання і виховання відповідно до вимог часу.

Звернення до навчальних ігор виправдане назрілими суперечностями між вимогами, які ставляться перед школою і існуючим у її розпорядженні арсеналом засобів.

Цікавість до вивчення інформатики, та й інших предметів, багато в чому залежить від того, як проходять уроки. На уроках інформатики потрібно якомога ширше застосовувати нетрадиційні форми. Навіть на самих гарних уроках елемент обов'язковості стримує розвиток захопленості предметом. Тому багато вчителів інформатики ведуть пошук нових ефективних методів навчання і таких методичних прийомів, які активізували б розумову діяльність учнів, стимулювали б їх до самостійного набуття знань. І в цей момент треба розкрити перед дитиною привабливі сторони інформатики, інакше його інтереси замкнуться на комп'ютерних іграх та соціальних мережах.

У сучасній школі велика увага приділяється ігровим формам навчання учнів різновікових класів. Ігрова діяльність для дітей є загальною потребою, а для педагога – способом реалізації різноманітних завдань навчально-виховного процесу. Дидактична гра як форма навчання вміщує в собі декілька елементів, і основний – дидактичний, який визначає мету